

N:o 53.

Af herr **A. Svenson** i Bossgården, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i § 15 mom. 2 af gällande folkskolestadga.*

Den af undertecknad vid 1889 års riksdag väckta motion, åsyftande skrifvelse till Kongl. Maj:t angående medgifvande för skoldistriktet i riket att under vissa vilkor få anordna undervisningen i folkskolan som s. k. förmiddagsläsning, föranledde icke då till någon Riksdagens åtgärd, enär densamma, ehuru bifallen af denna kammare, blef af medkammaren afslagen.

Då jag emellertid är öfvertygad om att denna fråga är af ganska afsevärd betydelse och jag af flere skäl blifvit sedan sist förflutna riksdag styrkt i mina åsikter angående behöfligheten af en reform i den antydda rigtningen, får jag härmed förnya motionen i fråga.

Att undervisningens anordnande i folkskolan såsom förmiddagsläsning ur flera synpunkter är att föredraga framför den hittills sedvanliga anordningen, är en mening, som vinner allt större utbredning. Detta är förhållandet, så vidt jag har mig bekant, på alla de ställen, der förmiddagsläsning blifvit försökt. En närmare undersökning af orsakerna härtill torde städse lägga i dagen, att denna anordning visat sig vara särdeles väl egnad att undanrödja åtskilliga olägenheter, som äro förbundna med lästidens fördelning på för- och eftermiddag.

Bland dylika olägenheter torde några böra, om ock i största korthet, här angifvas. En sådan är oordentlig skolgång, oftast föranledd af föräldrarnes behof af barnens biträde i hemmet. Denna olägenhet har blifvit i väsentlig mån undanröjd i de skoldistrikt, der förmiddagsläsning införts, och derigenom har äfven ett af de största hindren för ett framgångsrikt skolarbete aflägsnats.

Den dåsigheit och förströddhet, som enligt många lärares samstämmiga vittnesbörd på ett i ögonen fallande sätt visar sig hos barnen under de på förmiddagsledigheten följande lärotimmarne och som gör skolarbetet under dessa timmar till nästan förspild möda, inställer sig icke, då undervisningen är ändamålsenligt anordnad som förmiddagsläsning. Denna omständighet förtjenar att beaktas af det alldeles särskilda skälet, att den synes utgöra en vederläggning af påståendet, att förmiddagsläsningen skulle vara hygieniskt skadlig i högre grad än för- och eftermiddagsläsningen.

Det icke sällan hörda klagomålet öfver att folkskolan gör barnen odugliga för det praktiska lifvet och lägger hinder i vägen för dem att hjälpa sina föräldrar med arbete och öfva sig deruti, har tvifvelsutan sin egentliga grund i den häfdvunna anordningen af den dagliga lästiden, i följd hvaraf barnen i allmänhet komma att under en ytterst betydelsefull utvecklingsperiod af 6 à 7 år dela sin tid emellan skolbänken och gatan eller landsvägen. Förmiddagsläsningen undanrödjer i regeln äfven denna olägenhet och de faror, den medför, genom att lemna barnet tillfälle att få vistas i hemmet den senare hälften af dagen. De praktiska anlagen och fallenheterna finna der merändels användning, och derigenom tillmötesgås barnets naturliga verksamhetsbehof.

Man hör äfven ofta klagas öfver skolungdomens tilltagande sedliga förvildning, och det finnes de, som anse folkskolan bära skulden der till. Utan att vidare inlåta mig på denna fråga, vill jag blott med hänsyn till det förevarande saksammanhanget nämna, att det synes mig, som om folkskolan endast på det sätt kan vara den skyldige, att hon genom en olämplig anordning af den dagliga lärotiden öppnar den största möjligheten för att de från undervisningen lediga timmarne skola komma att användas endast till lek eller, rättare sagdt, dagdrifveri. Det derunder förekommande fria och oöfvervakade sällskapslifvet emellan ett större antal barn af skilda åldrar torde vara allt utom främjande för goda seder. Det verkar efter hand i betänkelig grad slappande både på hemmets och skolans band. Äfven denna fara aflägsnas i betydande mån genom förmiddagsläsningen, som nödgar barnen att utan dröjsmål från skolan begifva sig hem och föranleder föräldrarne att i vida högre grad, än eljes är fallet, taga sig an barnen och bära en dryg del af ansvaret för deras uppfostran.

Att förmiddagsläsningen, förutsatt den lämpligt anordnas, äfven i hygieniskt afseende är fördelaktigare än för- och eftermiddagsläsningen, ej blott framgår af det redan omnämnda sakförhållandet, att — der båda anordningarne praktiserats — barnens hela skick och utseende burit

vittnesbörd derom, utan äfven torde en närmare kännedom om de faktiska förhållanden, under hvilka skolarbetet i det ena och det andra fallet försiggår, till och med utan alla erfarenhetsbevis göra ett antagande i denna riktning mer än sannolikt.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra borde följdriktigt hafva framstälts ett förslag, åsyftande förmiddagsläsningens obligatoriska införande i folkskolorna. Då emellertid förhållandena gestalta sig mycket olika på olika orter inom vårt vidsträckta land, torde det kunna finnas nödvändigt att på sina håll vidblifva den gamla anordningen. Dessutom torde det vara riktigare att lemna skoldistriktet frihet att, i den mån insigten om den ifrågavarande anordningens fördelar intränger i det allmänna medvetandet, få införa förmiddagsläsning än att till ovilkorlig efterlefnad påbjuda något, om hvars nytta man icke allestädes ännu är öfvertygad.

Jag får alltså härmed vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att till 2 mom. af 15 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga angående folkundervisningen i riket, gifven Stockholms slott den 20 januari 1882, måtte göras följande tillägg: såvida ej skoloråd och församlingar i samråd med inspektören finna det fördelaktigare att anordna undervisningen som förmiddagsläsning, i hvilket fall skolarbetet ej må utsträckas i småskola öfver 4 och i folkskola öfver 5 timmar dagligen, samt, med iakttagande i öfrigt af föreskrifna kortare afbrott mellan två på hvarandra följande lärotimmar, en ledighet af minst 20 minuter må lemnas efter de 2 eller 3 första lärotimmarne.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 24 januari 1890.

And. Svenson

i Bossgården.